

**ZAKONODAVNE INICIJATIVE U REPUBLICI SRBIJI U POGLEDU
USTANOVLJAVANJA SISTEMA PREVENTIVNIH I REPRESIVNIH
MERA PROTIV FINANSIRANJA TERORIZMA I REZULTATI
PRIMENE OVIH ZAKONA**

doc.dr Milan Lipovac

Fakultet bezbednosti

Univerzitet u Beogradu

e-mail: milanlipovac@gmail.com

Apstrakt: U ovom radu su predstavljene zakonodavne inicijative u Republici Srbiji u pogledu ustanovljavanja sistema preventivnih i represivnih mera protiv finansiranja terorizma. Uprava za sprečavanje pranja novca formirana je 2002. godine, a propisi kojima se uređuje njen rad se redovno usaglašavaju sa standardima i preporukama FATF i Komiteta MANIVAL. Cilj rada je da se predstave rezultati koje Uprava ostvaruje u svom radu, kako bi se utvrdio doprinos koji ova finansijsko-obaveštajna služba daje u sprečavanju (i pranju novca) finansiranja terorizma. Analizirana građa je obuhvatila dokumenta i izveštaje koje izrađuje Uprava, ali i izveštaje FATF koja sprovodi monitoring u ovoj oblasti na globalnom nivou. Zbog sistematičnijeg prikaza, rezultati Uprave će biti razvrstani u 6 grupa: 1) rezultati u vezi sa saradnjom sa drugim državnim organima u Republici Srbiji; 2) rezultati u vezi sa saradnjom sa stranim finansijsko-obaveštajnim službama; 3) rezultati proistekli iz analize izveštaja koji upućuju na sumnju; 4) rezultati u vezi sa nadzorom nad primenom Zakona kod računovođa i revizora, 5) odluke suda, 6) rezultati koji su navedeni u Izveštaju FATF o napretku Srbije iz 2018. godine.

Ključne reči: terorizam, Republika Srbija, Uprava za sprečavanje pranja novca, rezultati primene zakona

Uvod

Terorizam predstavlja fenomen koji nije nastao paralelno sa uspostavljanjem savremenog političkog poretka, već mnogo ranije. Kroz čitavu ljudsku istoriju različiti akteri su primenjivali nasilje radi širenja straha među drugim pripadnicima zajednice i ostvarivanja određenih političkih ciljeva. Sam naziv „terorizam“ nastaje značajno kasnije, u periodu Francuske buržoaske revolucije i nakon uspostavljanja Prve Francuske Republike u periodu „Vladavine terora“ (fr. *la Règne de la Terreur*) krajem XVIII veka, kada su francuske vlasti sprovodile nasilje i širile strah među svojim građanima, kao vid borbe protiv političkih protivnika i radi očuvanja uspostavljenog političkog poretka.

Početak savremene tematizacije terorizma se često vezuje za konkretne događaje iz perioda šezdesetih i sedamdesetih godina XX veka na prostoru Evrope. Brojne otmice civilnih vazduhoplova koje su počele dobijati i politički karakter (kada je, na primer, Popularni front za oslobođenje Palestine 1968. godine oteo Boing 707 sa 61 putnikom i članom posade sa zahtevom za oslobođenje svojih osuđenih saboraca), zatim delovanje ekstremnih levičarskih organizacija (poput nemačke Frakcije Crvene armije (nem. *Rote Armee Fraktion; RAF*) takođe poznata i kao Bader-Majnhof grupa), zatim otmica i ubistvo izraelskih sportista na Olimpijskim igrama u Minhenu 1972. godine od strane palestinske organizacije „Crni septembar“, kao i napadi, otmice i ubistva najviših predstavnika političkih vlasti (na primer, delovanje italijanske Crvene brigade (ital. *Brigate Rosse; BR*)) i ubistvo italijanskog premijera Alda Mora 1978. godine, ali i velika serija bombaških napada na civilne i vojne ciljeve, najčešće na prostoru Severne Irske i Engleske, koje je u dužem vremenskom periodu preduzimala nacionalna paravojna formacija Privremena Irska republikanska armija (engl. Provisional Irish Republican Army; PIRA). Sve su to važni događaji u novijoj istoriji Evrope koji su u velikoj meri odredili način savremenog razumevanja ovog bezbednosnog fenomena, a konsekvantno tome i pravac i način borbe protiv savremenog terorizma.

Konačno, samoubilački napadi pripadnika terorističke mreže Al Kaida 11. septembra 2001. godine na Njujork i Vašington, u kojem je stradalo gotovo 3000 civila, označilo je otvaranje potpuno novog poglavlja u borbi protiv međunarodnog terorizma u kojem su Sjedinjene Američke Države stale na čelo antiterorističke koalicije. U takvom ambijentu, tadašnji predsednik

Džordž Buš Mlađi razvija doktrinu Preventivnog udara (eng. *Pre-emptive strike Doctrine*) protiv država ili vlada koje podržavaju terorističke organizacije, a koja je poslužila za opravdanje rata u Avganistanu 2001. godine i Iraku 2003. godine, dok pojedini kritičari ističu da je isti slučaj i sa ratovima u Libiji i Siriji od 2011. godine.

Ovi važni istorijski događaji i društveni procesi globalnog značaja, između ostalog, dovode i do institucionalnih promena u administraciji SAD koje se, opet, zbog značaja koje ova država ima u međunarodnoj zajednici, odražavaju i na promene međunarodnog pravnog poretka, samim tim i na nacionalna zakonodavstva malih država. Zato ne iznenađuje što SAD, ali i druge najrazvijenije zemlje sveta koje su, takođe, ugrožene savremenim terorizmom, nastoje da preko relevantnih međunarodnih organizacija standardizuju pravnu regulativu u oblasti preduzimanja preventivnih i represivnih mera u globalnoj borbi protiv terorizma. Time bi se podstakla saradnja i povećala interoperabilnost i efikasnost svih država subjekata međunarodnog prava u borbi protiv ove globalne bezbednosne pretnje.

Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma

Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija je tako u poslednjih dvadesetak godina usvojio veći broj rezolucija od kojih se samo deo odnosi na primenu represivnih mera u borbi protiv terorista, terorističkih organizacija i njihovih finansijera i to tako što bi se ovoj kategoriji lica ograničilo raspolaganje imovinom. Najznačajnije rezolucije SB OUN kojima se uređuje ova oblast su Rezolucija 1267 iz 1999. godine (kao i prateća Rezolucija 1989 iz 2011. godine i Rezolucija 2253 iz 2015. godine) i Rezolucija 1373 iz 2001. godine.

Imajući u vidu odredbe Glave VII Povelje Ujedinjenih nacija, kojima se propisuje obaveza država članica UN da preduzimaju mere na sprovođenju rezolucija koje (u okviru svojih nadležnosti) donosi Savet bezbednosti UN, Narodna skupština Republike Srbije je u martu 2015. godine usvojila Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma,¹ sa ciljem unapređenja borbe protiv terorizma ustanovljavanjem sistema preventivnih i represivnih mera protiv finansiranja terorizma kao prethodne neophodne faze u vršenju terorističkih akata.

Ovim zakonom je u unutrašnji pravni poredak uvedena mera

¹ Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 29/15).

„ograničavanja raspolaganja imovinom“ koja predstavlja privremenu zabranu prenosa, konverzije, raspolaganja i premeštanja imovine ili privremeno upravljanje tom imovinom na osnovu odluke nadležnog državnog organa (član 2). Lista označenih lica na koje se primenjuju ove mere se, u skladu sa zakonom, formira na dva načina. Prvo, ukoliko je lista označenih lica doneta od strane Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija u kojima je Republika Srbija član, onda se ona automatski preuzima u originalu na engleskom jeziku i objavljuje na internet stranici Uprave za sprečavanje pranja novca (Član 3). Drugo, Vlada Republike Srbije rešenjem utvrđuje listu označenih lica na osnovu: 1) predloga nadležnih državnih organa, na osnovu opravdanog uverenja da je lice terorista, da finansira terorizam, da je uključeno u aktivnosti terorističke grupe ili vršenje terorističkog akta (odnosno, da je u vezi sa širenjem oružja za masovno uništenje); 2) na osnovu obrazloženog zahteva druge države (Član 4).

Iako je ovaj Zakon u trenutku usvajanja bio usaglašen sa preporukama FATF (*FATF*)² iz 2012. godine, a prvenstveno Preporukom br. 6, ova međuvladina organizacija je preko Komiteta MANIVAL (*MONEYVAL*),³ koji je pridružen član FATF, već 2016. godine dalo preporuke za otklanjanje nedostataka postojećeg zakonskog rešenja i to prvenstveno u pogledu dinamike finansijskih sankcija. Imajući u vidu da se postupak označavanja lica, na osnovu kojeg to čini Vlada na predlog Ministarstva spoljnih poslova, pokazao suprotnim načelu hitnosti koje je neophodno u ovakvim stvarima, Narodna skupština Republike Srbije je u decembru 2017. godine usvojila Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma.⁴ Najvažnije izmene obuhvaćene ovim zakonom su se odnosile na sledeće:

- lista lica označenih od strane Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih

2 FAFT (engl. *The Financial Action Task Force (on Money Laundering)*) predstavlja međuvladinu organizaciju osnovanu 1989. godine na inicijativu G7 sa ciljem razvijanja politike borbe protiv pranja novca. Nakon terorističkih napada na Njujork i Vašington, mandat ove organizacije je proširen i na sprečavanje finansiranja terorizma. FATF danas broji 37 država članica (Republika Srbija nije članica), Sekretarijat ove organizacije se nalazi u sedištu OEBS-a u Parizu, a njeni najvažniji ciljevi se odnose na razvijanje pravnih standarda i regulatornog okvira, kao i monitoring i unapređenje implementacije operativnih mera u borbi protiv pranja novca, finansiranja terorizma i drugih pretnji integritetu međunarodnog monetarnog sistema (FATF, 2018a:1).

3 Komitet MANIVAL (engl. *Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism*) predstavlja organ Saveta Evrope koji broji 47 država članica (Republika Srbija jeste članica) i koji deluje prema metodologiji i standardima FATF. Komitet MANIVAL je osnovan 1997. godine, a od 2002. godine ima za cilj ocenu usaglašenosti nacionalnih politika sa međunarodnim standardima u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, unapređenje implementacije, kao i davanje preporuka za podizanje efektivnosti nacionalnih sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma (<https://www.coe.int/en/web/moneyval/moneyval-brief>).

4 Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 113/2017).

organizacija u kojima je Republika Srbija član preuzima se u izvornom obliku – direktno se primenjuje, bez prevođenja;

- nadležno tužilaštvo i sud mogu predložiti lice za stavljanje na listu označenih lica;

- Vlada može predložiti Savetu bezbednosti UN stavljanje lica na listu, a takođe i za skidanje sa liste;

- Vlada može da traži od druge države da ograniči raspolaganje imovinom licu koje je na listi Vlade ukoliko postoji saznanje da označeno lice ima imovinu u toj državi;

- fizičko i pravno lice ne sme učiniti dostupnom svoju ili tuđu imovinu označenom licu ili povezanom licu.

Konačno, u junu 2018. godine je, takođe, u skladu sa preporukama FATF, u Narodnoj skupštini Republike Srbije usvojen Zakon o dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma⁵ čime su mere ograničenja raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma proširene i na bezbednosnu pretnju koja se odnosi na širenje oružja za masovno uništenje, čime je ovaj zakon dobio naziv: Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma i širenja oružja za masovno uništenje.

Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma

U radu je već istaknut doprinos koji međuvladina organizacija FATF i Komitet MANIVAL daju u pogledu razvijanja međunarodnih standarda i regulatornog okvira, kao i u unapređenju implementacije operativnih mera u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma, davanjem preporuka za podizanje efektivnosti nacionalnih sistema za borbu protiv ovih bezbednosnih pretnji. Uvažavajući najnovije standarde i preporuke u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma, Narodna skupština Republike Srbije je 14. decembra 2017. godine usvojila novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma.⁶

⁵ Zakon o dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 41/2018).

⁶ Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. glasnik RS“, br. 113/17). Primena ovog Zakona počela je 1. aprila 2018. godine., a njegovom primenom prestao je da važi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 20/09, 72/09, 91/10 i 139/14).

Tada je Vlada Republike Srbije, kao predlagač Zakona, u obrazloženju navela da će novim zakonom domaće zakonodavstvo biti usklađeno sa standardima u ovoj oblasti – 40 preporuka FATF, kao i sa Direktivom (EU) 2015/849 Evropskog parlamenta i Saveta od 20. maja 2015. godine o sprečavanju korišćenja finansijskog sistema u svrhe pranja novca ili finansiranja terorizma, izmenama Uredbe (EU) broj 648/2012 Evropskog parlamenta i Saveta i prestanku važenja Direktive 2005/60/EZ Evropskog parlamenta i Saveta i Direktive Komisije 2006/70/EZ, poznate i kao „Četvrta direktiva“, kao i preporukama iz Izveštaja Komiteta MANIVAL (Predlog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, 2017: 95-7).

Najvažnije novine postojećeg zakonskog rešenja se odnose na sledeće:

- radnje i mere poznavanja i praćenja stranke koje su se primenjivale na strane funkcionere („politički eksponirana lica“) primenjuju se i na domaće funkcionere;

- uvođenje javnih beležnika i javnog poštanskog operatera (JP Pošta Srbije) kao obveznika po Zakonu;

- detaljnije propisivanje obaveze analize rizika pranja novca i finansiranja terorizma od strane obveznika;

- proširenje obaveze utvrđivanja stvarnog vlasništva i na trustove⁷ i ostala lica stranog prava;

- propisivanje obaveze utvrđivanja porekla imovine za visokorizične stranke;

- obaveze propisivanja postupka na osnovu kojeg se utvrđuje da je stranka ili pravno lice

koje se javlja u vlasničkoj strukturi stranke of-šor pravno lice;

- obaveza procene rizika pranja novca i finansiranja terorizma na nacionalnom nivou;

- preciziranje obaveza za pružaoca platnih usluga kod prenosa novčanih

sredstava;

- primena sektorskih zakona (Zakona o bankama, Zakona o osiguranju i drugo) u

vršenju nadzora nad primenom odredaba Zakona od strane banaka i primena kaznenih odredaba i drugih mera, kako bi se postigla efikasnost

⁷ Trust je lice stranog prava koje jedno lice, osnivač (*settlor, trustor*) uspostavlja za života ili po smrti, a koje poverava imovinu na raspolaganje i upravljanje povereniku (*trustee*) u korist korisnika (*beneficiary*) ili u neku posebno naznačenu svrhu (član 3. stav 6).

nadzora i kazni;

- zaštita zaposlenih koji rade na poslovima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma od nasilnih radnji.

Rezultati primene postojećih zakonskih rešenja u sprečavanju finansiranja terorizma

U skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, u okviru Ministarstva finansija je formirana Uprava za sprečavanje pranja novca (u daljem: Uprava). U okviru Uprave je obrazovan Sektor za analitiku i sprečavanje finansiranja terorizma, kao osnovna organizaciona jedinica (u daljem: Sektor). U okviru Sektora, obrazovane su sledeće unutrašnje jedinice:

- Odeljenje za analitiku (sa dva odseka u okviru Odeljenja: Odsek za analizu sumnjivih transakcija i Odsek za saradnju sa državnim organima);
- Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma.

U svom sastavu, Uprava takođe ima i sledeće uže unutrašnje jedinice - dva odseka i tri grupe: Grupa za pravne poslove i usklađivanje propisa sa međunarodnim standardima, Grupa za međunarodnu saradnju, obuku i projekte, Grupa za razvoj informacionih tehnologija, Odsek za nadzor i Odsek za materijalno-finansijske i opšte poslove.

Radom Uprave za sprečavanje pranja novca rukovodi direktor koga bira Vlada Republike Srbije na predlog ministra finansija na period od 5 godina. U skladu sa Informatorom o radu, Uprava trenutno ima 30 zaposlenih, od čega je jedan zaposlen po ugovoru o privremenim i povremenim poslovima (Informator o radu, 2018: 58).

U okviru Sektora za analitiku i sprečavanje finansiranja terorizma (koji je osnovna organizaciona jedinica Uprave za sprečavanje pranja novca), u septembru 2017. godine formirana je Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma (u daljem: Grupa). U skladu sa Zakonom, nadležnost Grupe su studijsko-analički i studijsko-operativni poslovi koji se odnose na: prijem, evidentiranje i unos izveštaja u bazu podataka, analizu primljenih izveštaja na dnevnom nivou i drugih informacija koje dostavljaju obveznici po Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma koji su u vezi sa finansiranjem terorizma; izradu zahteva za dostavljanje podataka od obveznika, državnih organa, kao i stranih finansijsko-obaveštajnih službi; prikupljanje i analizu podataka na inicijativu državnih organa za pokretanje postupka prikupljanja

podataka u Upravi; izradu odgovora na zahteve državnih organa koji se odnose na finansiranje terorizma; davanje preporuka obveznicima o prijavi sumnjivih transakcija u vezi sa finansiranjem terorizma; učestvovanje u izradi tipologija i trendova finansiranja terorizma; učestvovanje u izradi procene rizika od finansiranja terorizma na nacionalnom nivou; kao i drugi poslovi iz delokruga Sektora u skladu sa Zakonom.

Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma takođe vrši i poslove koji su u nadležnosti Uprave, na osnovu Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma, čija je primena počela 25. 12. 2017. godine. Usvajanjem ovog zakona ispunjen je jedan od najvažnijih formalnih preduslova na nivou tehničke usklađenosti sistema za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Međutim, imajući u vidu datum početka primene ovog zakona, kao i to da su u radu analizirani podaci za 2017. godinu, Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma, na osnovu primene ovog zakona, nije mogla imati značajnije rezultate.

Članovi Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma su, takođe, učestvovali u Radnoj grupi^{8 9} za izradu Nacrta zakona o nacionalnoj bazi podataka za sprečavanje i borbu protiv terorizma koji je objavljen na sajtu Ministarstva pravde i čeka skupštinsku proceduru za usvajanje. Stvaranje jedinstvene nacionalne baze podataka podrazumevalo bi generisanje svih podataka o „indeksiranim licima“, odnosno fizičkim licima, pravnim licima, kao i grupama ili organizacijama, registrovanim ili neregistrovanim, koje su označene i stavljene na međunarodnu ili nacionalnu listu terorista, terorističkih organizacija ili finansijera terorizma (član 2 Nacrta zakona). U skladu sa tekstom Nacrta zakona, cilj uspostavljanja Nacionalne baze bi trebalo da bude omogućavanje efikasne razmene podataka i informacija između nadležnih organa, u svrhu sprečavanja pretnje od terorizma, blagovremenog otkrivanja i dokumentovanja terorističke aktivnosti i krivičnog gonjenja (član 3 Nacrta zakona). Pristup podacima sadržanim u Nacionalnoj bazi ima ograničen broj ovlašćenih lica nadležnih organa, ako su podaci neophodni za obavljanje poslova iz delokruga njegovog rada i koja poseduju sertifikat za pristup tajnim podacima odgovarajućeg stepena tajnosti (član 9 Nacrta zakona).

Konačno, Uprava za sprečavanje pranja novca je, u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, u obavezi da podnosi izveštaj o svom radu, tako da će u nastavku biti predstavljeni rezultati

8 Pored predstavnika Uprave za sprečavanje pranja novca (Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma) u Radnoj grupi su učestvovali MUP, MSP, MO, MF, BIA, VBA i VOA, RJT i TOK, odnosno, predstavnici svih onih državnih organa koji bi trebalo da stvaraju Nacionalnu bazu i koriste te podatke.

9 Članovi Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma su, takođe, učestvovali u Radnoj grupi za izradu Akcionog plana i Nacionalne strategije za sprečavanje i borbu protiv terorizma za period 2017-2021.

rada Uprave koji su u vezi sa preduzetim merama i aktivnostima Uprave u sprečavanju finansiranja terorizma i koji su navedeni u Izveštaju Uprave za 2017. godinu i to prevashodno oni rezultati koji se odnose na rad Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma. Podaci iz Izveštaja Uprave će, zbog sistematičnijeg prikaza, biti predstavljeni kroz pet grupa rezultata (gde će u prve tri grupe rezultati biti razvrstani na nivou cele Uprave za sprečavanje pranja novca i na nivou Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma, koja je njena organizaciona jedinica koje se direktno bavi poslovima u vezi sa sprečavanjem finansiranja terorizma): 1) rezultati u vezi sa saradnjom sa drugim državnim organima u Republici Srbiji; 2) rezultati u vezi sa saradnjom sa stranim finansijsko-obaveštajnim službama; 3) rezultati proistekli iz analize izveštaja koji upućuju na sumnju; 4) rezultati u vezi sa nadzorom nad primenom Zakona kod računovođa i revizora, 5) odluke suda. U cilju obogaćivanja građe za analizu, rezultatima rada Uprave pridodat je i Izveštaj FATF o napretku Srbije za 2018. godinu, čiji je sadržaj predstavljen pod stavkom 6.

1) Rezultati u vezi sa saradnjom sa drugim državnim organima u Republici Srbiji

a) na nivou Uprave za sprečavanje pranja novca

Tužilaštvo

Prema podacima iz Izveštaja za 2017. godinu, tužilaštvo je Upravi za sprečavanje pranja novca u toku 2017. godine uputilo 55 zahteva, od čega najviše Više tužilaštvo (35 zahteva); Tužilaštvo za organizovani kriminal (18 zahteva) i Osnovna tužilaštva (2 zahteva) (Tabela 1). Obrazloženje sumnje u pranje novca najčešće se vezuje za krivična dela zloupotrebe službenog položaja, prevarne radnje, nenamensko trošenje sredstava, pronevere, trgovinu ljudima, trgovinu narkoticima, falsifikovanje, kao i za sve oblike organizovanog kriminala i drugo.

Tužilaštvo	Broj zahteva
Tužilaštvo za organizovani kriminal	18
Viša tužilaštva	35
Osnovna tužilaštva	2
Ukupno	55

Tabela 1. Broj zahteva koji je tužilaštvo uputilo Upravi u toku 2017. godine

Nasuprot tome, Uprava svoje predmete prosleđuje nadležnim tužilaštvima shodno potpisanom Sporazumu sa Republičkim javnim tužilaštvom 26. aprila 2017. godine. U toku 2017. godine, Uprava je prosledila ukupno 44 informacije nadležnim tužilaštvima (Tabela 2).

Tužilaštvo	Broj prosleđenih informacija
Tužilaštvo za organizovani kriminal	10
Viša tužilaštva	34
Ukupno	44

Tabela 2. Broj informacija koji je Uprava prosledila tužilaštvu u toku 2017. godine

U pogledu regionalne distribucije, najveći broj analiza Uprave i informacija o sumnji u aktivnosti koje ukazuju na pranje novca ili finansiranje terorizma prosleđen je Višem javnom tužilaštvu u Beogradu (ukupno 23 informacije), Višem javnom tužilaštvu u Subotici i Novom Sadu (po 2 informacije) i Višim javnim tužilaštvima u Pančevu, Smederevu, Vranju, Somboru i Pirotu (po jedna informacija).

Prema podacima iz Izveštaja Uprave, najveći broj informacija koje su prosleđene tužilaštvima u vezi je sa sumnjom u simulovane pravne poslove za koje postoje pretpostavke da iza tih poslova ne stoji ekonomska realnost (stvarna kupoprodaja roba i usluga), ali i sa korupcijom, trgovinom narkoticima, trgovinom ljudima, falsifikovanjem poslovne dokumentacije, raznim vrstama prevara i vezama sa već poznatim kriminalnim grupama u Republici Srbiji.

Ministarstvo unutrašnjih poslova

Ministarstvo unutrašnjih poslova je u 2017. godini uputilo Upravi 320 zahteva. Od ukupnog broja zahteva, Uprava kriminalističke policije je uputila 70 zahteva. Najveći broj zahteva UKP-a se odnosio na provere iz raspoloživih baza Uprave (baze gotovinskih i sumnjivih transakcija), prikupljani su podaci o prometima na osnovu računa (u proseku za period od 8 godina), kao i o podacima o prenosu novca putem agenata za prenos novca i podacima iz inostranstva od drugih finansijsko-obaveštajnih službi preko EGMONT grupe.

Policijske uprave su uputile 22 zahteva Upravi koji su se najčešće odnosili na proveru sumnje u zloupotrebu ovlašćenja u privredi, poresku utaju, prevare i simulovane pravne poslove.

Jedinica za finansijske istrage Ministarstva unutrašnjih poslova je u toku 2017. godine Upravi uputila ukupno 228 zahteva u kojima je, po zahtevu, u proseku tražena provera za 12 fizičkih lica. Najveći broj zahteva upućen je zbog sumnje u pranje novca koje se dovodi u vezu sa prethodnim krivičnim delima kao što su: prevara, poreska utaja, proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga, zloupotreba položaja odgovornog lica i trgovina ljudima (Tabela 3).

Ministarstvo unutrašnjih poslova	Broj zahteva
Jedinica za finansijske istrage	228
Uprava kriminalističke policije	70
Policijske uprave	22
Ukupno	320

Tabela 3. Broj zahteva koji je MUP uputilo Upravi u toku 2017. godine

U toku analize sumnjivih transakcija koje su prijavljene od strane obveznika, Uprava je Ministarstvu unutrašnjih poslova uputila 116 zahteva u kojima su im dostavljani podaci, ali u isto vreme i tražene informacije o krivičnim delima u vezi sa kriminalnim grupama u Republici Srbiji i svim drugim operativnim podacima sa kojima raspolažu. Aktivnosti lica koja su bila predmet analize ukazivala su na sumnju u legalno poreklo sredstava, trgovinu narkoticima, prevarne radnje, zloupotrebe položaja odgovornih lica, trgovinu ljudima, finansiranje terorizma, manipulaciju hartijama od vrednosti i drugo.

Bezbednosno-informativna agencija

U toku 2017. godine, Bezbednosno-informativna agencija je Upravi uputila ukupno 71 zahtev gde je bilo potrebno, pored raspoloživih baza, proveriti i promete po računima, najčešće za period od dve godine. Najveći broj razmenjenih informacija odnosio se na sumnju u trgovinu narkoticima, trgovinu ljudima, finansiranje terorizma, vezu sa kriminalnim organizacijama, transfere novca sumnjivog porekla na račune u Republici Srbiji i falsifikovanje identifikacionih dokumenata od strane fizičkih lica.

Takođe, nakon izvršenih analiza sumnjivih transakcija, Uprava je Bezbednosno-informativnoj agenciji na dalju nadležnost prosledila ukupno 46 informacija, sa zahtevom da Upravu obaveste o rezultatima izvršenih provera. Najveći broj ovih informacija se odnosio na strane državljane koji poseduju račune ili vrše transakcije u poslovnim bankama u Srbiji, za čije se aktivnosti može sumnjati da su u vezi sa trgovinom ljudima, narkoticima, prevarama i finansiranjem terorizma.

U Izveštaju se takođe ističe da su usled velike migrantske krize učestale prijave sumnjivih transakcija od strane agenata za prenos novca i da je Uprava sve takve transakcije, zbog sumnje u finansiranje terorizma ili trgovinu ljudima, prosledivala Bezbednosno-informativnoj agenciji.

Poreska uprava, Narodna banka i Agencija za borbu protiv korupcije

U 2017. godini, Poreska uprava je Upravi uputila 8 zahteva za dostavu podataka, dok je Uprava uputila 134 zahteva Poreskoj upravi radi provera iz njihove nadležnosti. Zahtevi Uprave su se najčešće odnosili na sumnju da se vrše simulovani pravni poslovi sa ciljem izvlačenja gotovine sa računa pravnih lica u cilju izbegavanja plaćanja poreskih obaveza, zatim u vezi sa sumnjom da pravno lice značajan deo delatnosti obavlja u sivoj zoni.

Agencija za borbu protiv korupcije je u toku 2017. godine Upravi uputila 20 zahteva koji su se odnosili na sumnju u nesrazmeru primanja i imovine funkcionera i povezanih lica koja su prijavljena Agenciji, kao i u poreklo sredstava kojima se finansiraju političke partije.

Narodna banka Srbije je u toku 2017. godine Upravi uputila 24 zahteva za proveru podataka koji su se odnosili na prijavljene transakcije obveznika (broj i kvalitet prijavljenih sumnjivih i gotovinskih transakcija) i proveru podataka koji se odnose na lica koja kupuju udele u bankama. Kao jedan od pokazatelja uspešne saradnje Uprave za sprečavanje pranja novca i drugih nadležnih državnih organa, u Republici Srbiji u 2017. godini je i 10 pravosnažnih presuda za izvršenje krivičnog dela pranja novca (Izveštaj UZSPN, 2018: 10).

b) na nivou Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma

U Izveštaju Uprave za sprečavanje pranja novca za 2017. godinu, navodi se da Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma ima intenzivnu saradnju sa Bezbednosno-informativnom agencijom i Službom za borbu

protiv terorizma i ekstremizma MUP-a Republike Srbije po pitanju prikupljanja i analize finansijskih podataka lica za koja se sumnja da su uključena u terorističke aktivnosti. Tokom 2017. godine, Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma je postupala po 33 zahteva BIA i 24 zahteva SBPTE. Prikupljanje i analiza podataka iz navedenih zahteva je vršena u 20 analitičkih predmeta (Izveštaj UZSPN, 2018: 14). Sa druge strane, Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma je prema BIA uputila ukupno 36 zahteva iz 11 predmeta, dok je prema SBPTE upućeno 15 zahteva iz 9 predmeta (2018: 14).

Važno je istaći da, postupajući na osnovu predmeta, članovi Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma često uoče sumnju u izvršenje drugih krivičnih dela, poput nelegalnog prelaska državne granice i krijumčarenja ljudi, ali i nedozvoljene trgovine narkoticima. U tim slučajevima se navedene analize dostavljaju nadležnim tužilaštvima u dalje postupanje. Tako su tokom 2017. godine, članovi Grupe dostavili Višim javnim tužilaštvima ukupno 13 informacija zbog sumnje na izvršenje drugih krivičnih dela (2018: 14).

2) Rezultati u vezi sa saradnjom sa stranim finansijsko-obaveštajnim službama

a) na nivou Uprave za sprečavanje pranja novca

U toku 2017. godine, Uprava je odgovorila na 104 zahteva 29 stranih finansijsko-obaveštajnih službi. Zahtevi su se, uglavnom, odnosili na državljane Republike Srbije sa računima u inostranstvu za koje se sumnja da su u vezi sa kriminalnim grupama ili kriminalnim aktivnostima, kao i na strane državljane koji imaju račune u poslovnim bankama u Srbiji ili su učesnici u kriminalnim aktivnostima u Srbiji.

U istom periodu, Upravi je od strane finansijsko-obaveštajnih službi drugih zemalja dostavljeno 16 spontanih informacija koje se najčešće odnose na sumnjive aktivnosti fizičkih ili pravnih lica iz Republike Srbije, koja poseduju otvorene račune u bankama u inostranstvu.

Uprava je u toku rada, na osnovu analitičkih predmeta, stranim finansijsko-obaveštajnim službama (ukupno 34 druge finansijsko-obaveštajne službe) uputila ukupno 90 zahteva. Zahtevi su se najvećim delom odnosili na nerezidente koji imaju račune ili poslovne aktivnosti u Srbiji, zbog sumnje u poreklo sredstava ili poslovne aktivnosti istih. Takođe, deo zahteva upućen je stranim finansijsko-obaveštajnim službama u cilju identifikovanja imovine domaćih lica u inostranstvu.

Država	Zahtevi stranih FOS	Zahtevi Uprave
Crna Gora	21	2
Bosna i Hercegovina	11	7
Mađarska	8	6
Slovenija	7	5
Hrvatska	5	9
Ukupno	52	29

Tabela 4. Pregled finansijsko-obaveštajnih službi sa kojima je Uprava razmenila najviše informacija u 2017. godini

b) na nivou Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma

Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma je tokom 2017. godine uputila 7 zahteva stranim finansijsko-obaveštajnim službama zbog sumnje u povezanost lica iz zahteva sa finansiranjem terorista. Nasuprot tome, prema podacima iz izveštaja za 2017. godinu, strane finansijsko-obaveštajne službe su uputile 4 zahteva Upravi u kojima se navodi povezanost lica sa terorizmom (2018: 14).

3) Rezultati proistekli iz analize izveštaja koji upućuju na sumnju

a) na nivou Uprave za sprečavanje pranja novca

U toku 2017. godine, obveznici su Upravi prijavili ukupno 2.471 izveštaja koji upućuju na sumnju. Pregled prijavljenih sumnjivih izveštaja po obveznicima prikazan je u sledećoj tabeli:

Obveznici	Broj izveštaja koji upućuju na sumnju
Banke	752
Agenti za prenos novca	1643
Agenti za promet nekretnina	1
Računovođe	0
Revizori	6
Platne institucije	5
Lica koja se bave poštanskim saobraćajem	31
Osiguravajuća društva	5
Notari	9
Advokati	1
Ostali izvori*	18
Ukupno	2471

Tabela 5. Pregled obveznika koji su Upravi u 2017. godini dostavili izveštaje koji upućuju na sumnju

b) na nivou Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma

Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma vrši analizu svih izveštaja koje obveznici podnose, a koji upućuju na sumnju. Članovi Grupe su u toku 2017. godine analizirali 8 izveštaja u kojima je direktno identifikovana sumnja u finansiranje terorizma. Od navedenih izveštaja, šest se vezuje za već otvorene predmete, dok je kod dva (nakon izvršenih provera kod nadležnih organa) utvrđeno da nema povezanosti sa terorističkim grupama i aktivnostima (2018: 15).

4) Rezultati u vezi sa nadzorom nad primenom Zakona kod računovođa i revizora (na nivou Uprave za sprečavanje pranja novca)

Uprava za sprečavanje pranja novca, u skladu sa odredbama člana 82 i 83 Zakona, vrši nadzor nad primenom Zakona kod računovođa i revizora, i to: 1) posrednim nadzorom (slanjem upitnika o aktivnostima iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma) i 2) neposrednim nadzorom (direktno u poslovnim prostorijama obveznika).

- posredan nadzor

Uprava je u 2017. godini vršila posredne kontrole nad privrednim društvima za reviziju i privrednim društvima/preduzetnicima koji se bave pružanjem računovodstvenih usluga slanjem Upitnika o aktivnostima obveznika u primeni propisa koji regulišu sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma i analizirala dobijene odgovore. Uprava je Upitnike poslala na adrese 66 privrednih društava za reviziju, koje su svi popunili i pokazali veliku spremnost za saradnju.

U okviru posredne kontrole, Uprava je takođe slala Upitnike o aktivnostima preduzetnika/privrednog društva za pružanje računovodstvenih usluga. Ukupan broj aktivnih preduzetnika/privrednih društava za pružanje računovodstvenih usluga u Republici Srbiji je veći od 7000, a Uprava je poslala Upitnike na 132 adrese. Od 132 kontrolisana subjekta, odgovore na dopis poslalo je ukupno 72 preduzetnika/privrednih društava, 18 preduzetnika/privrednih društava za pružanje računovodstvenih usluga to nije učinilo, dok posredna kontrola za 42 preduzetnika/privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nije završena u 2017. godini, nego je nastavljena u 2018. godini (Izveštaj UZSPN, 2018: 20-21).

- neposredan nadzor

U 2017. godini, Uprava je izvršila 6 neposrednih kontrola nad obveznicima. Dve neposredne kontrole obavljene su nad privrednim društvima za reviziju (kod kojih nisu utvrđene nepravilnosti) i 4 neposredne kontrole obavljene nad privrednim društvima za pružanje računovodstvenih usluga, kod kojih je pronađeno 25 privrednih prestupa i to (Izveštaj UZSPN, 2018: 21-22):

- niti jedno od 4 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nije izradilo Analizu rizika,

- niti jedno od 4 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga na Rešenjima iz APR-a nisu upisala datum, vreme i lično ime lica koje je izvršilo uvid u dokumentaciju,

- 3 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nisu imenovala ovlašćeno lice i njegovog zamenika,

- 3 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nisu obezbedila redovno stručno obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma,

- 3 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nisu sačinila program godišnjeg stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih koji se bave poslovima otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma,

- 3 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nisu izvršila redovnu unutrašnju kontrolu i sačinila izveštaj o izvršenoj unutrašnjoj kontroli i preduzetim merama nakon te kontrole,

- 3 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga nisu izradila listu indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija,

- 2 privredna društva za pružanje računovodstvenih usluga na dokumentu koji vodi nadležan organ nisu upisala datum, vreme i lično ime lica koje je izvršilo uvid u dokumentaciju,

5) Odluke suda

U 2017. godini, Upravi je dostavljeno 6 pravosnažnih presuda u postupcima koji su vođeni u Privrednom sudu u Beogradu, u čijem je rasvetljavanju Uprava dala konkretan doprinos i to sa sledećim jedinstvenim novčanim kaznama (Izveštaj UZSPN, 2018: 22-23):

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 450.000,00 RSD (u

protivvrednosti od 3.634,01 EUR) za pravno lice i 56.000,00 RSD (452,23 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu.

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 235.000,00 RSD (1899,45 EUR) za pravno lice i 88.000,00 RSD (711,28 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu;

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 540.000,00 RSD (4.494,00 EUR) za pravno lice i 104.000,00 RSD (865,51 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu,

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 240.000,00 RSD (1.949,79 EUR) za pravno lice i 24.000,00 RSD (194,97 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu,

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 240.000,00 RSD ((1.936,73 EUR) za pravno lice i 60.000,00 RSD (484,18 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu,

- jedinstvena novčana kazna u vrednosti od 190.000,00 RSD (1594,27 EUR) za pravno lice i 35.000,00 RSD (293,68 EUR) za odgovorno lice u pravnom licu.

6) Izveštaj FATF o napretku Srbije u 2018. godini

Prethodno pominjana međuvladina organizacija FATF koja uspostavlja standarde i metodologiju u borbi protiv pranja novca i sprečavanja finansiranja terorizma na globalnom nivou, između ostalog, pravi analize i objavljuje izveštaje u vezi sa unapređenjem standarda u sprečavanjem pranja novca i borbom protiv finansiranja terorizma i proliferacije (SPN/FT) za konkretne države. Tako, na primer, FATF u poslednjem izveštaju iz juna 2018. godine predstavlja rezultate analize dostignutih AML/CFT standarda u 11 država, među kojima je i Republika Srbija. Ovo je, inače, prvi Izveštaj FATF u kojem je analizirana borba protiv pranja novca i sprečavanje finansiranja terorizma u Republici Srbiji.

Kako se konstatuje u ovom izveštaju, „Srbija je od februara 2018. godine, kada je izrazila opredeljenost na visokom političkom nivou da radi sa FATF i MENAFATF na otklanjanju strateških nedostataka u SPN/FT, postigla napredak u unapređenju sistema za SPN/FT, što uključuje primenu amandmana u SPN/FT regulative, uspostavljanje centralnog registra, uvođenje procedura za utvrđivanje i zamrzavanje imovine terorista, započinjanje supervizije zasnovane na riziku (FATF, 2018b)”. Na ovaj način, FATF, sprovodeći monitoring i evaluaciju primene SPN/FT regulative u Srbiji, praktično daje pozitivnu ocenu za postignute rezultate.

Ipak, eksperti FATF u izveštaju konstatuju kako bi Srbija trebalo da nastavi sa implementacijom Akcionog plana radi otklanjanja nedostataka poput: (1) prenošenja nalaza o ažuriranoj proceni rizika ključnim zainteresovanim stranama, kao i potvrde da li obveznici ispunjavaju zahteve u pogledu smanjenja rizika; (2) jačanja supervizije koja se zasniva na procenjenom riziku i iskoraku prema finansijskim institucijama i visokorizičnim licima izvan finansijskog sektora, ali i primeni odgovarajućih hitnih mera i sankcija; (3) implementacije novih preporuka i zahteva u odnosu na obveznike; 4) pokazivanja da nadležni organi blagovremeno imaju pristup informacijama o vlasničkoj strukturi pravnih lica i da su takve informacije adekvatne, aktuelne i tačne; (5) omogućavanja adekvatnih i efektivnih istražnih radnji i kasnije krivičnog gonjenja; (6) doslednog implementiranja ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa terorizmom i srazmernim nadzorom nad neprofitnim organizacijama u skladu sa pristupom zasnovanom na riziku i (7) uvođenja i implementacije ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa oružjem za masovno uništenje (FATF, 2018b).

Umesto zaključka

Uprava za sprečavanje pranja novca je finansijsko-obaveštajna služba Republike Srbije, koja od svog formiranja 2002. godine predstavlja centralni organ u sistemu borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma. Nadležnost Uprave je propisana Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Zakonom o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma.

Uprava za sprečavanje pranja novca (i finansiranja terorizma) relativno je nov entitet u domaćem pravnom sistemu čija je regulativa, relativno čestim izmenama i dopunama osnovnih zakona, u najvećoj meri usaglašena sa najnovijim standardima i metodologijom FATF i Komiteta MANIVAL. Tako je, na primer, Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma iz 2009. godine za pet godina pretrpeo tri izmene i dopune¹⁰, a u 2017. godini je usvojen novi zakon.

Imajući ovu okolnost u vidu, kao i činjenicu da je osnovni zadatak Uprave sprečavanje i otkrivanje pranja novca i finansiranja terorizma, u radu su predstavljeni rezultati u radu Uprave iz 2017. godine, kako bi se procenila

¹⁰ Od decembra 2010. godine, izmenama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava je dobila nadležnost u inspekcijskom nadzoru određenih obveznika: revizora, računovođa, preduzetnika i pravnih lica koji se bave faktoringom ili forfetingom, poreskih savetnika i dr.

uspešnost ove finansijsko-obaveštajne službe i to prevashodno u onom delu koji se odnosi na preventivne i represivne mere protiv finansiranja terorizma. Zato su u radu predstavljeni rezultati Uprave u celini, ali i Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma (kao posebne organizacione jedinice u okviru Uprave).

Sasvim očekivano, najviše rezultata u kvantitativnom smisu, Uprava za sprečavanje pranja novca je imala u razmeni informacija sa obveznicima, pravnim licima koja dostavljaju izveštaje koji upućuju na sumnju, od čega najviše Agenti za prenos novca (1643 izveštaja) i banke (752 izveštaja), dok su članovi Grupe za sprečavanje finansiranja terorizma u toku 2017. godine analizirali 8 izveštaja u kojima je direktno identifikovana sumnja za finansiranje terorizma (od čega u dva predmeta nije utvrđena povezanost sa terorističkim grupama i aktivnostima, dok je preostalih šest predmeta još uvek otvoreno).

Dalje, Uprava u celosti, ali i Grupa za sprečavanje finansiranja terorizma posebno, ostvaruju zavidne rezultate u razmeni informacija, odnosno, zahteva sa drugim državnim organima i to u prvom redu sa MUP-om (MUP prema Upravi 320 zahteva i Uprava prema MUP-u 116 zahteva), BIA (71/46), Tužilaštvo (55/44), Poreska uprava (8/134), Narodna banka (24/-) i Agencija za borbu protiv korupcije (20/-).

U pogledu saradnje sa stranim finansijsko-obaveštajnim službama, Uprava takođe ostvaruje dobre rezultate, barem u kvantitativnom smislu. Najveća saradnja u ovom smislu realizovana je sa državama u regionu: Crnom Gorom, Bosnom i Hercegovinom, Mađarskom, Slovenijom i Hrvatskom, gde je Uprava od FOS ovih država primila 52 i uputila 29 zahteva.

U Izveštaju FATF iz juna 2018. godine u kojem se ocenjuje napredak u 11 država, eksperti su dali ocene stanja u Srbiji u vezi sa sprečavanjem pranja novca i finansiranjem terorizma. Međutim, konstatacije koje su tamo navedene su prilično opšeg tipa i mogu se svesti na nastavak napora u smislu podizanja standarda u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Konačno i najvažniji jesu rezultati koje Uprava ostvaruje primenom Zakona kod računovođa i revizora, kao i odluke suda u predmetima u kojima je Uprava u okviru svojih nadležnosti dala doprinos u otkrivanju i rasvetljavanju inkriminiranih radnji iz oblasti pranja novca i finansiranja terorizma. Vršeci posredan nadzor, Uprava je poslala upitnike na adrese 66 privrednih društava za reviziju i 132 adrese preduzetnika/privrednih društava za pružanje računovodstvenih usluga, dok je u 2017. godini 6 puta vršila neposredan nadzor u poslovnim prostorijama obveznika. Od toga su dva neposredna nadzora izvršena nad privrednim društvima za reviziju gde nisu otkrivene nepravilnosti i 4 nad privrednim društvima za pružanje računovodstvenih

usluga kod kojih je utvrđeno 25 privrednih bagatelnih prestupa, poput nesačinjavanja godišnjeg programa stručnog obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih koji se bave poslovima otkrivanja i sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma; zatim neobezbeđivanje redovnog stručnog obrazovanje, osposobljavanje i usavršavanje zaposlenih iz oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorizma; neizrađene Analize rizika; propusta da se izradi lista indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija i sl. Dakle, posrednim i neposrednim nadzorom u 2017. godini Uprava nije otkrila krivična dela koja su u vezi sa pranjem novca ili finansiranjem terorizma.

Podjednako iznenađujući su i rezultati u vezi sa odlukom sudova gde, prema podacima predstavljenim u Izveštaju Uprave za sprečavanje pranja novca, postoji samo 6 pravnosnažnih sudskih odluka u vezi sa predmetima u kojim je Uprava, postupajući u okviru svojih nadležnosti, dala doprinos u otkrivanju i rasvetljavanju inkriminiranih radnji. Međutim, sve te presude je izrekao Privredni sud u Beogradu i izrekao novčane kazne u ukupnoj vrednosti za pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu od oko 2.262.000,00 RSD, odnosno, 18.850 EUR. Dakle, bez presuda za teška krivična dela iz oblasti pranja novca i finansiranja terorizma čiji bi se postupci vodili pred nekim drugim sudovima.

Iako su ovi rezultati veoma indikativni, a naročito oni koji se odnose na primenu Zakona kod računovođa i revizora od strane Uprave (naročito neposredni nadzor) i rezultati koji su u vezi sa sudskim odlukama, oni ipak upućuju na oprez pri zaključivanju. Naime, ove rezultate, iako mogu govoriti sami za sebe, neophodno je staviti u konkretan kontekst i širu analizu koja bi obuhvatila rezultate koje iste ovakve uprave ostvaruju u drugim zemljama u regionu i svetu, zatim širu bezbednosnu analizu na regionalnom i nacionalnom planu, analizu ukupne strukture krivičnih dela u Republici Srbiji, kao i rad drugih državnih organa koji se u okviru svojih nadležnosti bore protiv pranja novca i finansiranja terorizma (prevashodno pravosuđe, MUP, BIA, Poreska uprava, NBS i drugi relevantni državni organi).

Na kraju, ovakvi rezultati upućuju i na potrebu dalje analize stanja u samoj Upravi, njenu dosadašnju praksu, kadrovske, stručne, materijalne i tehničke uslove (u izveštaju Uprave se ističe da ima samo 29 zaposlenih, od kojih jednom miruje radni odnos i koji ne rade u najadekvatnijim prostornim uslovima), nivo obučenosti zaposlenih, zatim mere i aktivnosti, kao i načn njihove primene i sl.

Imajući sve ovo u vidu, predstavljeni rezultati kao da više predstavljaju osnov za postavljanje novih pitanja, nego okvir koji je dovoljan za izvlačenje zaključaka i davanje odgovora. Zbog svega navedenog, ovaj pregled rezultata

može poslužiti kao dobra osnova za dalja istraživanja, bez obzira da li će ona imati aplikativni ili saznanjano-teorijski cilj, odnosno, da li će imati za cilj unapređenje postojećeg stanja u vidu praktičnih preporuka i rešenja ili bi, pak, trebalo da posluže eksplanaciji istraživanog fenomena. Konačno, ovakva analiza može predstavljati osnovu za ocenu celishodnosti formiranja ovakvog državnog organa čiji bi glavi cilj trebalo da bude sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma.

Literatura

FATF (2018a). Financing of Recruitment for Terrorist Purposes. FATF, Paris.

FATF (2018b). Improving Global AML/CFT Compliance: On-going Process - 29 June 2018. FATF, Paris. Preuzeto 12.08.2018. godine sa: <http://www.fatf-gafi.org/countries/d-i/iraq/documents/fatf-compliance-june-2018.html>

Zakon o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS”, br. 29/15).

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 113/2017).

Zakon o dopunama Zakona o ograničavanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 41/2018).

Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Službeni glasnik RS“, br. 20/09, 72/09, 91/10 i 139/14).

Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma („Sl. glasnik RS“, br. 113/17).

Predlog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, 2017.

Informator o radu Uprave za sprečavanje pranja novca (ažuriran 29. januara 2018. godine).

Nacrt zakona o nacionalnoj bazi podataka za sprečavanje o borbi protiv terorizma, Ministarstvo pravde, 2018. godine

Izveštaj o radu Uprave za sprečavanje pranja novca za period od 1. 1. 2017. do 31. 12. 2017. godine.

**LEGISLATIVE INITIATIVES IN THE REPUBLIC OF SERBIA
REGARDING THE ESTABLISHMENT OF THE SYSTEM OF
PREVENTIVE AND REPRESSIVE MEASURES AGAINST
FINANCING TERRORISM AND THE RESULTS OF THE
APPLICATION OF THESE LAWS**

Assistant Professor Milan Lipovac, PhD

Faculty of Security Studies

University of Belgrade

e-mail: milanlipovac@gmail.com

Abstract: This paper presents legislative initiatives in the Republic of Serbia regarding the establishment of a system of preventive and repressive measures against the financing of terrorism. The Administration for the Prevention of Money Laundering was established in 2002, and the allegations regulating its work are regularly aligned with the standards and recommendations of FATF and the MANIVAL Committee. The aim of the paper is to present the results achieved by The Administration and determine the contribution that this financial intelligence service provides in the prevention (money laundering and) of financing of terrorism. The analyzed material includes documents and The Administration reports, as well as FATF reports that monitor this area in global scale. Due to the systematic presentation the results of The Administration will be classified into 6 groups: 1) results related to cooperation with other state bodies in the Republic of Serbia; 2) results related to cooperation with foreign financial intelligence services; 3) results from the analysis of reports that indicate suspicion; 4) results related to the supervision over the application of the Law to accountants and auditors, 5) Court decisions, 6) the data presented in The FATF report about progress of Serbia for 2018.

Key words: terrorism, Republic of Serbia, The Administration for the Prevention of Money Laundering, the law implementation results

IZAZOVI
SUPROTSTAVLJANJA
SAVREMENOM
TERORIZMU

